

საქართველოსა და ევროკავშირის თანამშრომლობა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სფეროში

(ტრენინგის მოდული)

ევროკავშირის Erasmus+ პროგრამების მხარდაჭერით

ჟან მონე პროექტების ფარგლებში - 611026-EPP-1-2019-1-GEEPPJMO-
PROJECT

ზურაბ ბრაგვაძე

2020

ტრენერი და ტრენინგის „საქართველოსა და ევროკავშირის თანამშრომლობა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სფეროში“ ავტორი - ზურაბ ბრაგვაძე

ზურაბ ბრაგვაძე - კავკასიის უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა სკოლის პროფესორი; ჟან მონეს პროექტის „ევროპული სავლების სამკუთხედი“ (TEESS) ექსპერტი. ასამდე სამეცნიერო ნაშრომისა და 5 მონოგრაფიის ავტორი საქართველოს ძველი ისტორიისა და არქეოლოგიის საკითხებზე; ევროპის კავშირისა და ევროპის საბჭოს სხვადასხვა პროექტის მონაწილე და ხელმძღვანელი; საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს არქეოლოგიური საბჭოს წევრი.

zbragvadze@cu.edu.ge

teess@cu.edu.ge

1. ტრენინგის მიზანი

ტრენინგი ხორციელდება Erasmus+ Jean Monnet Project-ის „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ (TEESS) ფარგლებში. პროექტის მიზანია ევროპისმცოდნეობის სფეროში კავკასიის უნივერსიტეტის აკადემიური ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარება საქართველოს საჯარო სკოლებისათვის - ევროკავშირისა და ევროპული ასოციაციის პროცესების თაობაზე მათი ინფორმაციული გაძლიერებისა და სახელმწიფოებრივი აზროვნების განვითარების თვალსაზრისით.

ტრენინგის „საქართველოსა და ევროკავშირის თანამშრომლობა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სფეროში“ მიზანია ცოდნის გავრცელება ევროკავშირის გამოცდილების შესახებ კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სფეროში.

2. ტრენინგის ამოცანები

ტრენინგის ამოცანებია:

- შესწავლილ იქნას საქართველოსა და ევროკავშირის ქვეყნებს შორის თანამშრომლობა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის მიმართულებით;
- ევროკავშირის განხორციელებული პროექტების შესწავლა საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის, შესაწავლისა და პოპულარიზაციის მიზნით.

3. ტრენინგის ჩატარების მეთოდი

ტრენინგის ფარგლებში მისი რეგლამენტიდან გამომდინარე ტრენერი თეორიული მსჯელობის სახით წარადგენს განსახილველ საკითხებს;

ტრენერი გამოიყენებს პრეზენტაციის მეთოდს;

ტრენინგის მსვლელობისას უზრუნველყოფილი იქნება მონაწილეთა ჩართულობა (კომენტარის, დამაზუსტებელი შეკითხვებისა და შეფასებითი მოსაზრებების წარმოდგენის სახით).

ტრენინგის დასრულებისას პასუხი გაეცემა მსმენელთა მხრიდან დასმულ შეკითხვებს.

ტრენერი ითვალისწინებს გარემოს (ეთნიკური უმცირესობის საზოგადოება; დევნილთა საზოგადოება), სამიზნე ჯგუფების ასაკობრივ ჯგუფს (არსრულწოდნები), დეიზნფორმაციის ზეგავლენის ხარისხს (რუსულენოვანი საინფორმაციო წყაროების მოხმარების ფაქტს) და იყენებს აზრის ფორმირების, ტერმინების გამოყენებისა და ეთიკური წესების სპეციფიკურ ასპექტებს. ტრენინგი სრულად აწყობილია კონკრეტულ ფაქტებსა და მტკიცებულებებზე, დამადასტურებელი წყაროების მითითებით ან ჩვენებით.

4. ტრენინგის ხანგრძლივობა

ტრენინგი „საქართველოსა და ევროკავშირის თანამშრომლობა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სფეროში“ ითვალისწინებს პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი ტრენინგის ერთ მოდულს. მას დაეთმობა 2 სთ.

5. სამიზნე ჯგუფი

ტრენინგის სამიზნე ჯგუფია ეთნიკური უმცირესობებით და დევნილებით დასახლებული რეგიონების საჯარო სკოლის მასწავლებლები, მოსწავლეები და მათი მშობლები.

ტრენინგის მონაწილეთა რაოდენობა - 60 პირი.

ტრენინგი უფასოა.

6. ტრენინგის მასალები

ტრენინგის მასალას წარმოადგენს ტრენერის პრეზენტაცია. მსმენელებს მიეწოდებათ ჰენდაუთები.

7. ტრენინგის ტექნიკური მხარე

უზრუნველყოფილი იქნება პრეზენტაციის ვიზუალიზაცია, კერძოდ, პრეზენტაციების ჩვენება ეკრანზე.

8. ტრენინგის დაწყება და მსვლელობა

ტრენინგის გახსნა განხორციელდება ტრენერის მიერ, რომელიც მოკლედ მიაწოდებს შემდეგ ინფორმაციას მონაწილეებს:

- *Jean Monnet Project-ის შესახებ*
- *ტრენინგის მიზნებისა და ამოცანების შესახებ.*
- *ტრენინგის დღის წესრიგი და მოდულის ფარგლებში განსახილველი საკითხები*
- *ინფორმაცია ტრენერის შესახებ.*

9. ტრენინგის შინაარსი:

საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობა ევროპულ კონტექსტში

კულტურული მემკვიდრეობის მოვლა, პატრონობა და შთამომავლობისთვის შენახვა, საქართველოს თითოეული მოქალაქის წმინდათა წმინდა ვალია. საქართველოს კონსტიტუციის V მუხლის VI პუნქტის თანახმად, „სახელმწიფო ზრუნავს ეროვნული ფასეულობებისა და თვითმყოფადობის, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვაზე, განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის განვითარებაზე“, ხოლო კონსტიტუციის XX მუხლის IV პუნქტი გვამცნობს, რომ „ყველას აქვს უფლება ზრუნავდეს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვაზე. კულტურული მემკვიდრეობა დაცულია კანონით“¹. კულტურულ მემკვიდრეობას იცავს საქართველოს პარლამენტის მიერ 2007 წელს მიღებული კანონი „კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ.“²

მას შემდეგ, რაც 2014 წელს ხელი მოეწერა ასოცირების შეთანხმებას ევროკავშირსა და საქართველოს შორის, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის პოლიტიკისა და კანონმდებლობის დაახლოება საერთო ევროპულ სივრცესთან, საქართველოსთვის წარმოადგენს უმნიშვნელოვანეს ამოცანას, რაც თავის მხრივ, სასიკეთოდ უნდა აისახოს დარგის განვითარებასა და სამომავლო პერსპექტივებზე. ამ თვალსაზრისით, საინტერესოა

¹ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36>

² <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/21076?publication=14>

ვიცოდეთ, რა პერსპექტივებს ითვალისწინებს აღნიშნული შეთანხმება განათლებისა და მეცნიერების სფეროში.³

ასოცირების შეთანხმება ითვალისწინებს საქართველოს დაახლოვებას ევროკავშირის პოლიტიკასა და პრაქტიკასთან განათლებისა და მეცნიერების სფეროში. განსაკუთრებული აქცენტი გამახვილებულია უმაღლეს განათლებაზე. უმაღლესი განათლების ხარისხის ამაღლება თანხვედრაში უნდა მოვიდეს ევროკავშირის „უმაღლესი განათლების მოდერნიზაციის დღის წესრიგსა“ (Modernisation Agenda For Higher Education) და ბოლონის პროცესთან. ძლიერდება თანამშრომლობა აკადემიურ სფეროში, რაც გულისხმობს, როგორც ინსტიტუციური თანამშრომლობის გაზრდას ევროკავშირის წევრი ქვეყნებისა და საქართველოს უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის, ასევე ევროპული გამოცდილების გაზიარებას კურიკულუმების შემუშავების, უნივერსიტეტების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების, ადმინისტრირების ახალი მეთოდების დანერგვისა და სხვა საკითხებში, ასევე სტუდენტებისა და უნივერსიტეტების აკადემიური და ადმინისტრაციული პერსონალის გაცვლითი პროგრამების გაზრდასა და პარტნიორი ქვეყნების სტუდენტების მონაწილეობას ერთობლივ სამაგისტრო ხარისხის პროგრამების სრულ ციკლში. შესაბამისად, იზრდება ხარისხიანი ევროპული განათლების ხელმისაწვდომობა ქართველი სტუდენტებისთვის ევროპულ სასტიპენდიო და გაცვლით პროგრამებში მონაწილეობის გზით, რაც ასევე ხელს უწყობს საქართველოს ინტეგრირებას ევროკავშირის საგანმანათლებლო და სამეცნიერო სივრცეში. ამასთან, შეთანხმება ხელმისაწვდომს ხდის ქართველი მეცნიერებისთვის პარტნიორი ქვეყნების შესაბამის პროგრამებს, ზრდის ქართველ მკვლევართა ჩართულობას ევროკავშირის ჩარჩო კვლევით პროგრამაში, ხელს შეუწყობს ერთობლივი პროექტების განხორციელებას, მკვლევარების გაცვლასა და სხვა. შეთანხმება ითვალისწინებს აგრეთვე მთელი ცხოვრების მანძილზე სწავლა-სწავლების წახალისებასა და თანამშრომლობას პროფესიული განათლებისა და

---

⁴<http://www.parliament.ge/ge/gavigot-meti-evrokavshirtan-asociirebis-shetanxmebis-shesaxeb/associationagreement1>

პროფესიული დარგების განვითარების მიზნით, რაც, ხელს შეუწყობს დასაქმების პრობლემის მოგვარებას.

ცხადია, აქ იგულისხმება კულტურული მემკვიდრეობაც და როგორც კულტურული მემკვიდრეობის სფეროში ევროპული განათლების მიღების შესაძლებლობა, ასევე საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის, მეცნიერული შესწავლისა და ზოგადი მენეჯმენტის საერთო ევროპულ სივრცესთან დაახლოება. აქვე ის რეალობაც უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველომ ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულებამდე ბევრად ადრე დაიწყო ზრუნვა კულტურული მემკვიდრეობის სფეროს, როგორც საკანონმდებლო ბაზის, ასევე პრაქტიკული საქმიანობის, შესაბამისობაში მოყვანაზე ევროპულ საერთაშორისო კონვენციებთან.

საერთაშორისო კონვენციებთან მიმართებაში საქართველოს მიერ აღებული ვალდებულება გულისხმობს, რომ კულტურული მემკვიდრეობა მომავალ თაობებს გადაეცეს პირვანდელ მდგომარეობაში, სრული მრავალფეროვნებით, როგორც ადამიანების მეხსიერების უმთავრესი ნაწილი, რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში მოისპობა ადამიანის შეგნება, რომ მას აქვს უწყვეტი განვითარება. ევროპული ცივილიზებული სამყარო განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს კულტურულ მემკვიდრეობას, როგორც საზოგადოების უპირველეს საზრუნავს და მას მიიჩნევს ნებისმიერი ქვეყნის ფუნდამენტურ ფასეულობად.

ევროპულ კულტურულ სივრცეში ქართული კულტურის ინტეგრაციის დაჩქარებისა და მსოფლიო კულტურულ საგანძურში საქართველოს ძეგლების სათანადო ადგილის დაკავების მიზნით, ჩვენი, ეროვნული კულტურული მემკვიდრეობის ფასეულობათა დაცვა უნდა გახდეს საქართველოს დემოკრატიული სახელმწიფოს მშენებლობის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულება. ეს წარმოადგენს როგორც საერთაშორისო და ევროპული კონვენციების, ასევე მთლიანად ევროკავშირის ძირითად მოთხოვნას საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის, შესწავლისა და კვლევის სფეროში.

ამ თვალსაზრისით დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა საქართველოს სახელმწიფოს მიერ თეზას 1992 წლის ლა-ვალეტას „არქეოლოგიური მემკვიდრეობის დაცვის ევროპულ კონვენციასთან“ რომელსაც უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება კულტურული მემკვიდრეობის სფეროში დღეს მიმდინარე რთული პროცესების რეგულირებაში. კონვენციის მოთხოვნების პრაქტიკული განხორციელება მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს არსებული მემკვიდრეობის ახლებურ შესწავლას, მის დაცვასა და პოპულარიზაციას. კონვენციით გათვალისწინებული

ტექნიკური და სამეცნიერო ურთიერთდახმარება კი, ხელს უწყობს გამოცდილების გაზიარებას. კონვენცია ითვალისწინებს ურბანისტიკაში არსებულ უაღრესად მტკივნეულ პრობლემებს, უშუალოდ ეხება ქალაქ-მშენებლობასა და ძველი ქალაქების ისტორიული უბნების გადარჩენის საკითხებს; ამ სფეროში განსაზღვრავს საერთაშორისო სამართლებრივ ნორმებს ქვეყნის ცენტრალური ხელისუფლებისა და თვითმმართველობის ორგანოებისათვის, რათა სწორად და ობიექტურად განისაზღვროს პრიორიტეტები. ვინაიდან კონვენციის მიზანი კულტურული და არქეოლოგიური მემკვიდრეობის დაცვაა, ის ქვეყნები, რომლებმაც მოახდინეს მისი რატიფიცირება, ვალდებული არიან ჩამოაყალიბონ შესაბამისი საკანონმდებლო ბაზა არქეოლოგიური მემკვიდრეობის აღრიცხვის, ისტორიული ძეგლებისა და ზონების კლასიფიკაციისა და არქეოლოგიური ნაკრძალების შექმნის მიზნით. წვერი ქვეყნების მიერ უზრუნველყოფილ უნდა იქნეს გათხრებისა და სხვა არქეოლოგიური საქმიანობის კანონიერება და კონტროლი. აგრეთვე, გათხრების უსაფრთხოება და მათი წარმოება კვალიფიციური სპეციალისტების მიერ.

„ლა ვალეტას კონვენციის“ პარალელურად, საქართველო მიუერთდა გრანადას „ევროპის არქიტექტურული მემკვიდრეობის დაცვის კონვენციასაც“, რომელშიც ჩამოყალიბებულია არქეოლოგიური მემკვიდრეობის დაცვის სამართლებრივი პროცედურები. კონვენციის მიხედვით, ყოველი მონაწილე ქვეყანა ვალდებულია შესაბამისი ზედამხედველობის და უფლებამოსილების ფარგლებში გაატაროს კანონით განსაზღვრული ზომები, რომლებიც, ამავდროულად, გაითვალისწინებს ყოველი სახელმწიფოსა და რეგიონის სპეციფიკას. ამით უზრუნველყოფილ უნდა იყოს მონუმენტების, შენობა-ნაგებობების და არქიტექტურულად ღირსშესანიშნავი ადგილების დაცვა ყოველგვარი მავნე ზემოქმედებისაგან. „გრანადის“ კონვენცია მოუწოდებს წვერ სახემწიფოებს შეიმუშაოს საკანონმდებლო პროცედურები ისტორიული შენობა-ნაგებობების ირგვლივ ნგრევის, ახალი ნაგებობების აშენების ან ნებისმიერი ისეთი ცვლილების, აღსაკვეთად, რომელიც ავნებს ისტორიული შენობების საერთო იერ-სახეს.⁴

⁴ http://www.parliament.ge/files/714_9879_341434_kulturuli_memkvid_dacva.pdf

აღნიშნული საერთაშორისო კონვენციების თანახმად, ისტორიული ადგილები და მათ გარშემო არსებული ტერიტორიები, მსოფლიო მემკვიდრეობის განუყოფელ ნაწილად უნდა იქნეს მიჩნეული. ყველა სახელმწიფო ვალდებულია დაიცვას ასეთი მემკვიდრეობა და აქციოს ის თანამედროვე სოციალური ცხოვრების ნაწილად. ყოველი ისტორიული ადგილი და მის გარშემო არსებული ტერიტორია ერთიან კონტექსტში უნდა იქნეს აღქმული. შესაბამისად, დიდი ყურადღება უნდა დაეთმოს ჰარმონიულობასა და ესთეტიკურ მხარეს. დაცული უნდა იყოს შენობათა ჯგუფის შემადგენელი ნაწილების ერთმანეთთან მსგავსება, კავშირი თუ კონტრასტი, რომელიც ყოველ შენობას განსაკუთრებულ ხასიათს სძენს და რაც მისი ისტორიული ხასიათის შენარჩუნებას განაპირობებს. ისტორიული და მათ გარშემო ადგილები დაცული უნდა იქნეს ნებისმიერი სახის დაზიანებისაგან, განსაკუთრებით შეუფერებელი გამოყენების, ცვლილებებისა და დაზინძურებით გამოწვეული ზიანისაგან. ამასთანავე თანამედროვე ურბანიზაცია, მასშტაბების უზომო ზრდისა და შენობათა სიჭარბიდან გამომდინარე, ქმნის ისტორიული ადგილების განადგურების საშიშროებას და მათი ქარგის რღვევის საფრთხის მატარებელიცაა. ამიტომ არქიტექტორებისა და ქალაქგეგმარების სამსახურების ვალია, არ დაუშვან ძეგლებზე ხედების დამახინჯება.

სამოქალაქო სამართლის გაერთიანების საერთაშორისო ინსტიტუტის (იუნიდროიტი) მხარდაჭერით, 1995 წლის 24 ივნისს, რომში 70 ქვეყნის წარმომადგენლებმა მიიღეს “კონვენცია მოპარული ან უკანონოდ გატანილი კულტურული საგნების შესახებ“. ამ კონვენციით, ქვეყნის ტერიტორიიდან კულტურულ ღირებულებათა უკანონოდ გატანის შემთხვევაში გათვალისწინებულია გარკვეული სანქციები. დაზარალებულ მხარედ ითვლება არა მხოლოდ ნივთის მფლობელი ან სახელმწიფო, არამედ ასევე მოპარული ან უკანონოდ ექსპორტირებული ნივთის ახალი მფლობელიც, რომელმაც ეს ნივთი კანონიერი გზით შეიძინა და არაფერი იცოდა მისი კულტურული ღირებულების შესახებ. ნივთის ჩამორთმევის შემთხვევაში, მას უფლება აქვს მიიღოს კომპენსაცია.⁵

საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სფეროში ევროკავშირის როლი არ შემოფარგლულა მხოლოდ ევროპულ კონვენციებთან საქართველოს მიერთებაში თეორიული და სამართლებრივი დახმარებით. გადადგმული იქნა კონკრეტული ნაბიჯები, რომლებიც

⁵ http://www.parliament.ge/files/714_9879_341434_kulturuli_memkvid_dacva.pdf

გულისხმობდა როგორც ფინანსურ, ასევე ჩვენი ქვეყნის მემკვიდრეობის წინაშე მდგარი გამოწვევების დაძლევაში ევროპელი სპეციალისტების აქტიური ჩართულობასა და პრაქტიკულ თანადგომას. სწორედ ევროპელი სპეციალისტების დახმარებითა და ჩართულობით შემუშავდა და მომზადდა საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების პირველადი აღრიცხვისა თუ პასპორტების ნიმუშები, რომლებიც ემყარება ევროკავშირის სახელმწიფოების (იტალია, საფრანგეთი, ესპანეთი, ხორვატია) გამოცდილებას ამ საქმეში და დღეს საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის აღრიცხვიანობა სრულ თანხვედრაშია ევროკავშირის სტანდარტებთან.

ნორვეგიის სახელმწიფოს ფინანსური მხარდაჭერით საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულმა სააგენტომ განახორციელა საუკუნის პროექტი, როდესაც შექმნა საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის გის პორტალი, რომელიც წარმოადგენს ერთიან კომპლექსურ სისტემას და მოიცავს ინფორმაციას ქვეყნის კულტურული მემკვიდრეობის უძრავ თუ მოძრავ ძეგლებსა და ობიექტებზე. პორტალის მეშვეობით ყველას შეუძლია მიიღოს ამომწურავი ინფორმაცია როგორც კულტურულ ფასეულობებზე, ასევე მემკვიდრეობის დამცავ ზონებზე, კედლის მხატვრობაზე, ქვის კვეთილობაზე, მუზეუმებსა და მუზეუმ-ნაკრძალებში დაცულ არტეფაქტებზე. აქ გაერთიანებულია საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის მონაცემთა ბაზები, საარქივო მონაცემები, კონკრეტული ძეგლების არქიტექტურული ნახაზები, ფოტო მასლა, ბიბლიოგრაფია და სხვ. გის პორტალი შესაძლებლობას იძლევა მსოფლიოს ნებისმიერი კუთხიდან ინტერაქტიურ რეჟიმში შეივსოს და განახლდეს ინფორმაცია კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების შესახებ.⁶

რა თქმა უნდა, XXI საუკუნეში ასეთი პორტალის არსებობა მნიშვნელოვანი და აუცილებელია, მით უფრო მსგავსი სეგმენტით ევროპის (მათ შორის ევროკავშირის) ბევრი ქვეყანა ვერ დაიკვეხნის. თუმცა, ევროკავშირის თანადგომა მხოლოდ ამ ფაქტებით არ ამოიწურება. ევროპელი სპეციალისტების აქტიური ჩართულობით განხორციელდა ვარძიის უნიკალური ფრესკების, მცხეთის ჯვრის ტაძრის, გელათის, ძალისის განუმეორებელი ანტიკური მოზაიკის და სხვა არაერთი მნიშვნელოვანი მემკვიდრეობის ძეგლის რესტავრაციის პროცესი.

⁶ <http://memkvidreoba.gov.ge/>

ევროპელი (გერმანელი, ბრიტანელი, პოლონელი, ესპანელი) არქეოლოგები დიდი ხანია ჩართული არიან საქართველოს ისეთი მნიშვნელოვანი არქეოლოგიური ძეგლების კვლევა-ძიებაში, როგორებიცაა: ნოქალაქევი, გონიო, ქუთაისი, ქობულეთ-ფიჭვნარი, ნაზარლები, ნაცარგორა, დედოფლის გორა, ხრამის გორა, დმანისი, არუხლო და საყდრისი. მთლიანობაში ამ ძეგლების სავსე სამუშაოებსა და მეცნიერულ პუბლიკაციებზე ევროკავშირის მხრიდან დახარჯულია 1 მილიონ ევროზე მეტი.

საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის მეცნიერული შესწავლის საქმეში ნაყოფიერია საქართველოს შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდისა და იტალიის კვლევების საბჭოს (CNR) ერთობლივი სამეცნიერო საგრანტო პროგრამა, რომელიც ხელს უწყობს ქართველი და იტალიელი მეცნიერების კოოპერაციას და თანამშრომლობას კულტურული მემკვიდრეობის სხვადასხვა მიმართულებით (არქეოლოგია, ეთნოგრაფია, ხელოვნების ისტორია) ერთობლივი სამეცნიერო ვორკშოპების, სამეცნიერო კონფერენციებისა და ერთობლივი პუბლიკაციების კუთხით.

საქართველოს სხვადასხვა უნივერსიტეტებიც აქტიურად თანამშრომლობენ ევროკავშირის ქვეყნების ცალკეულ საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ცენტრებთან სტუდენტების გაცვლიდან დაწყებული, გრძელვადიანი სამეცნიერო მივლინებებით დამთავრებული. ამ მხრივ განსაკუთრებით აღსანიშნავია თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და ვენეციის კა ფოსკარის უნივერსიტეტის თანამშრომლობა. უკანასკნელი წლების განმავლობაში არაერთმა ქართველმა ახალგაზრდამ გაიარა სამაგისტრო, სადოქტორო თუ პოსტსადოქტორო კურსები აღნიშნულ უნივერსიტეტში და დაიცვა სამაგისტრო და სადოქტორო ხარისხი. უკვე წლებია გერმანიის ვიტენბერგის უნივერსიტეტთან ნაყოფიერად თანამშრომლობს სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. ამ უნივერსიტეტს რამდენიმე კურსადამთავრებულმა სადოქტორო პროგრამა სწორედ ამ უნივერსიტეტში გაიარა და დოქტორის აკადემიური ხარისხიც სწორედ აქ მიიღო. ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ როგორც ვენეციის, ასევე ვიტენბერგის უნივერსიტეტების შემთხვევებში ქართველი სტუდენტები ამუშავებდნენ, შეისწავლიდნენ, იკვლევდნენ და აკადემიურ ხარისხებს იცავდნენ ქართული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების ცალკეულ პრობლემებზე (მტკვარ-არაქსის, თრიალეთის, გვიან ბრინჯაოს ხანის თუ კოლხური კულტურის საკითხებზე).

ევროკავშირის სხვადასხვა უნივერსიტეტები თუ სამეცნიერო ცენტრები აქტიურად გამოსცემენ ქართველი მეცნიერების ნაშრომებს (ინგლისურ, გერმანულ, ფრანგულ, იტალიურ, ესპანურ ენებზე) საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების შესახებ, რათა ისინი ხელმისაწვდომი გახდეს დანარჩენი მსოფლიოსთვისაც. აღსანიშნავია, ისიც, რომ ქართველ ავტორთა პუბლიკაციები ხორციელდება ამ უნივერსიტეტებისა თუ სამეცნიერო ცენტრების ხარჯით და რამდენიმე ათეულ ათასობით ევროა დახარული ევროკავშირის სახელმწიფოების მხრიდან ქართული კულტურული მემკვიდრეობის მეცნიერულ კვლევებსა და პუბლიკაციებზე. აქვე ისიც აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ ასეთი ტიპის კვლევები ხელს უწყობს ევროპელი მეცნიერების ჩართულობას საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის მეცნიერული შესწავლის პროცესში და ქართული მემკვიდრეობის პოპულარიზაციას ევროკავშირისა და ზოგადად, მსოფლიოს მასშტაბით. საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის პოპულარიზაციის საქმეში განსაკუთრებული როლი ენიჭება საქართველოს ეროვნულ მუზეუმს, რომელსაც პარტნიორული ურთიერთობები აქვს ევროკავშირის ისეთ ტოპ მუზეუმებთან, როგორებიცაა „ლუვრი“, „პრადო“, „პერგამონ მუზეუმი“, „კაპიტოლიუმი“ და ევროპის სხვა წამყვანი მუზეუმები. ნათქვამის დასტურია ეროვნული მემკვიდრეობის ისეთი უმნიშვნელოვანესი ძეგლების გამოფენა აღნიშნულ მუზეუმებში, როგორცაა კოლხური ოქრომჭედლობა, საქართველოს უძველესი მეტალურგია, ფიროსმანის შედევრები და სხვ. ის რეალობაც უნდა აღინიშნოს, რომ ევროპის ცალკეული მუზეუმებიც აწყობენ საკუთარი კოლექციების გამოფენებს საქართველოში და უკანასკნელი ათწლეული ამ მხრივ უაღრესად ნაყოფიერი იყო, როდესაც ქართველ ხელოვნების მოყვარულებს მიეცათ საშუალება საქართველოში ეხილათ შუა საუკუნეების იტალიური აღორძინების ეპოქისა თუ ახალი დროის უდიდესი მხატვრების შედევრები. ეს თანამშრომლობა წარმატებით გრძელდება და მომავალშიც არაერთი ქართული გამოფენა მოეწყობა ევროკავშირის ცნობილ მუზეუმებში და ქართველი დამთვარიელებელი არაერთ მსოფლიო შედევრს იხილავს საქართველოში.

ისიც აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ ევროპელი სპეციალისტები აქტიურად არიან ჩართული საქართველოში ეროვნული და რელიგიური უმცირესობების მემკვიდრეობის რეაბილიტაცია-რესტავრაციის საქმეში და ამ მხრივ თვალსაჩინოა თბილისის წმ.გრიგოლის სომხური ტაძრის (სურბ გევორქი) მაგალითი, რომლის ფრესკების აღდგენაში მონაწილეობდნენ იტალიელი რესტავრატორები.

საქართველოს განვითარების გზა რომ ევროპული არჩევანია, კარგად ვლინდება კულტურული მემკვიდრეობის მაგალითზეც. კიდევ არაერთი კონკრეტული მაგალითის მოხმობა შეიძლებოდა, მაგრამ ვფიქრობთ, ყოველივე ზემოთ ნათქვამი საკმარისად დაგვანახებს როგორ იღვწის ევროპა, ქართველმა ხალხმა შეინარჩუნოს და მომავალ თაობებს გადასცეს საუკუნეების მანძილზე შექმნილი დიდი კულტურა - ევროპული კულტურული მემკვიდრეობის განუყოფელი ნაწილი.

გამოყენებული წყაროები:

<http://www.parliament.ge/ge/gavigot-meti-evrokavshirtan-asocirebis-shetanxmebis-shesaxeb/associationagreement1>

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36>

<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/21076?publication=14>

http://www.parliament.ge/files/714_9879_341434_kulturuli_memkvid_dacva.pdf

<http://memkvidreoba.gov.ge/>